

Exploring Muslim Tourists' Expectations and Behaviors towards Muslim Tourism Destinations in NakhonSiThammarat

Buppachat Taengkliang¹, Nutworadee Kanittinsuttitong² and Sittichai Nuansate^{3*}

Received: July 5, 2024 Revised: November 18, 2024 Accepted: December 3, 2024

Abstract

This research explores the motivations and behaviors of Muslim tourists visiting Nakhon Si Thammarat Province, aiming to develop tourism strategies aligned with Islamic principles and lifestyles. Employing a mixed-method approach, qualitative data were gathered through in-depth interviews with five stakeholders in Muslim tourism, while quantitative data were collected via questionnaires from 400 Muslim tourists. The research results found that the motivations for Muslim tourists to travel were to experience nature and build family relationships. Attractive factors encompassed Halal-certified restaurants, culturally sensitive tourism personnel, and accommodations near mosques with prayer rooms and halal food options. A popular itinerary involved a two-day, one-night trip encompassing Wat Phra Mahathat Woramahawihan, Hua Thale Mosque, and Khiriwong Village, with activities focused on cultural exploration, nature appreciation, and Islamically-compliant experiences. The study recommends policy adjustments for tourism agencies and businesses, emphasizing improvements in Halal standards, provision of prayer facilities, culturally sensitive personnel training, and the promotion of itineraries respecting Muslim lifestyles to enhance the sustainability and capacity of the tourism industry.

Keywords: Nakhon Si Thammarat, Muslim Tourist, Muslim Travelers, Tourism Behaviour, Tourist Motivation

^{1,2,3} Department of Innovation Management and Business Information, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat.

* Corresponding author. E-mail: Sittichai.N@rmutsv.ac.th

การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิม ต่อการท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

บุปผชาติ แต่งเกี้ยง² ญัฐวรรดี คณิตินสุทธิทอง² และ สิทธิชัย นवलเศรษฐ^{3*}

วันรับบทความ: July 5, 2024 วันแก้ไขบทความ: November 18, 2024 วันตอบรับบทความ: December 3, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวมุสลิมที่เดินทางมายังจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและหลักศาสนาอิสลาม การวิจัยใช้วิธีการแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมุสลิม 5 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวมุสลิม 400 คน ด้วยแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยวมุสลิมคือ การสัมผัสธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจัยดึงดูดได้แก่ ร้านอาหารที่มีมาตรฐานฮาลาลและบุคลากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม นักท่องเที่ยวมักเลือกที่พักใกล้มัสยิดที่มีห้องละหมาดและอาหารฮาลาล เส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมคือ ทริป 2 วัน 1 คืน โดยสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มัสยิดหัวทะเล และหมู่บ้านคีรีวง กิจกรรมที่ตอบสนองนักท่องเที่ยวมุสลิม ได้แก่ การเยี่ยมชมสถานที่ทางวัฒนธรรม การพักผ่อนในธรรมชาติ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมอิสลาม

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลและพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว โดยเน้นยกระดับมาตรฐานฮาลาลในร้านอาหารและที่พัก พัฒนาลิขิตอำนวยความสะดวก เช่น ห้องละหมาด และส่งเสริมบุคลากรที่เข้าใจวัฒนธรรมอิสลาม รวมถึงสนับสนุนเส้นทางท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: นครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวเชิงมุสลิม นักท่องเที่ยวมุสลิม พฤติกรรมการท่องเที่ยว แรงจูงใจนักท่องเที่ยว

^{1,2,3} สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการบริการและสารสนเทศทางธุรกิจ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

*Corresponding author. E-mail: Sittichai.N@rmutsv.ac.th

บทนำ

การเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวมุสลิมได้กลายเป็นแนวโน้มที่เติบโตอย่างรวดเร็วทั่วโลก คาดการณ์ว่านักท่องเที่ยวมุสลิมทั่วโลกจะมีจำนวนสูงถึง คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวมุสลิมระหว่างประเทศประมาณ 168 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้น 5% จากช่วงก่อนการระบาดของโควิด-19 และรายงานยังคาดการณ์ว่าในปี 2028 จำนวนนักท่องเที่ยวมุสลิมระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้นเป็น 230 ล้านคน โดยมีการใช้จ่ายรวมประมาณ 225 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (CrescentRating, 2021) แนวโน้มนี้แสดงถึงโอกาสสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองของความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยวมุสลิม ซึ่งให้ความสำคัญกับบริการที่มีมาตรฐานสากล เช่น อาหารปลอดภยในการบริโภคตามหลักศาสนา การบริการด้านการพักผ่อนที่สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติ เช่น การจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมในโรงแรม การวางแผนการเดินทางที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม และการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับศาสนาและวิถีชีวิตอิสลาม (Henderson, 2016) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวมุสลิม โดยเฉพาะในด้านความสะดวกสบายและการเข้าถึงบริการ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีที่สนับสนุนการวางแผนการเดินทางได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ยังส่งเสริมให้เกิดความต้องการการท่องเที่ยวมุสลิมเพิ่มขึ้นทั่วโลก (Mahmasari et al., 2020)

นักท่องเที่ยวมุสลิมยังมีความสำคัญในบริบทภูมิภาคอาเซียน โดยประเทศที่มีประชากรมุสลิมจำนวนมาก เช่น มาเลเซียและอินโดนีเซีย ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อย่างจริงจัง โดยจัดตั้งนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสากล ข้อมูลจาก Economic outlook ในปี 2020 คาดการณ์ว่ามาเลเซียสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมุสลิมได้ถึง 28.1 ล้านคน สร้างรายได้ประมาณ 92.2 พันล้านริงกิตมาเลเซีย ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิม (et al., 2023)

ในบริบทของประเทศไทย การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิมถือเป็นโอกาสที่สามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีศักยภาพสูงสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ ด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและศาสนาที่หลากหลาย เช่น มัสยิดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนา สถานที่ท่องเที่ยว เช่น วัดพระมหาธาตุ ศิรินว เขาลายดำ เป็นต้น และเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมมุสลิม (Saengsukha & Lertphuttharak, 2021) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิมในจังหวัดนี้ยังมีความท้าทาย เช่น การขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานสากล ร้านอาหารและที่พักที่ได้รับการรับรอง และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมได้อย่างครบถ้วน

จากรายงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2566 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการเติบโตอย่างโดดเด่น โดยในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 896,024 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 2,044,136 คนในปี พ.ศ. 2565 การเพิ่มขึ้นดังกล่าวสะท้อนถึงความสำเร็จของจังหวัดในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายสำคัญ (Nakhon Si Thammarat Provincial Statistical Office, 2023) การสร้างมาตรฐานสากลที่เหมาะสมในที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับหลักศาสนาจะช่วยส่งเสริมให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายที่สำคัญของการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิมในภาคใต้ของไทย

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิม รวมถึงองค์ประกอบและเส้นทางการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอิสลาม เพื่อนำไปสู่การวางกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งไม่เพียงแต่จะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และสร้างคุณค่าให้แก่เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวมุสลิมที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสำรวจเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Travel Motivation)

การศึกษาด้านแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิมที่มีความต้องการและข้อกำหนดเฉพาะเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติทางศาสนา ซึ่งสามารถปรับใช้ได้ในการบริการนักท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (Cohen et al., 2014) งานวิจัยหลายชิ้นได้สนับสนุนการแบ่งประเภทแรงจูงใจออกเป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (Push and Pull Factors) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นิยมใช้ในการศึกษาแรงจูงใจในการเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (Yoon & Uysal, 2005) ในบริบทของนักท่องเที่ยวมุสลิม การท่องเที่ยวไม่เพียงแต่เป็นการพักผ่อน แต่ยังสอดคล้องกับการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามด้วย นักวิจัยพบว่าปัจจัยผลักดัน เช่น ความต้องการในการเปลี่ยนบรรยากาศและแสวงหาประสบการณ์ใหม่ เป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่นำไปสู่การเดินทาง ส่วนปัจจัยดึงดูด เช่น บรรยากาศที่สงบและบริการที่สอดคล้องกับศาสนา เป็นสิ่งที่

ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทาง (Thaothampitak & Wongsuwatt, 2023) การศึกษาในลักษณะนี้จึงช่วยให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยวมุสลิมได้อย่างครบถ้วน ซึ่งสามารถแบ่งแรงจูงใจในการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ด้านดังนี้

1.1 แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ในการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิม

Hassani และ Moghavvemi (2020); Yodhasmutr et al. (2022) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดัน (Push Factors) หมายถึงปัจจัยภายในที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทาง โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิมซึ่งมีความต้องการเฉพาะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศาสนาอิสลาม งานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวมุสลิมในบริบทประเทศไทยระบุว่าปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวมุสลิมที่ต้องการประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของพวกเขาอย่างครบถ้วน โดยแรงจูงใจที่สำคัญ ได้แก่

1. ต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน นักท่องเที่ยวมุสลิมมักต้องการการเปลี่ยนบรรยากาศจากชีวิตประจำวัน การท่องเที่ยวเป็นโอกาสที่ช่วยให้พวกเขาได้หลุดพ้นจากกิจวัตรเดิม ๆ และได้พักผ่อนในสถานที่ที่สงบและมีบรรยากาศสบาย ซึ่งเอื้อต่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจ

2. ต้องการสัมผัสบรรยากาศของธรรมชาติ นักท่องเที่ยวมุสลิมมักสนใจแหล่งท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศธรรมชาติที่งดงาม เช่น ภูเขา ทะเล หรือสถานที่ที่ห่างไกลจากความวุ่นวาย ซึ่งช่วยให้พวกเขาได้สัมผัสความสงบและเชื่อมโยงกับธรรมชาติในแบบที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเรียบง่ายตามศาสนาอิสลาม

3. เพื่อการหาประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้ ศึกษา และสืบค้นข้อมูลนักท่องเที่ยวมุสลิมบางส่วนสนใจการเดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ต่างจากสิ่งที่เคยประสบพบเห็นในชีวิตประจำวัน การศึกษาและสืบค้นข้อมูลในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น มัสยิดเก่าแก่ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับศาสนาอิสลาม ทำให้นักท่องเที่ยวมุสลิมได้สัมผัสความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน การท่องเที่ยวเป็นโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้น การเดินทางกับครอบครัวหรือเพื่อนกลุ่มนี้ทำให้นักท่องเที่ยวมุสลิมมีความรู้สึกปลอดภัยและสะดวกสบายมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อพวกเขาเดินทางไปยังจุดหมายที่ตอบสนองความต้องการทางศาสนา

5. เพื่อติดต่อธุรกิจ นอกจากการเดินทางเพื่อการพักผ่อนแล้ว นักท่องเที่ยวมุสลิมบางกลุ่มยังเดินทางเพื่อโอกาสในการทำธุรกิจ เช่น การเข้าร่วมการประชุมหรือสัมมนาต่าง ๆ โดยมองหาสถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับศาสนา เช่น โรงแรมที่มีอาหารฮาลาลและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการละหมาด

6. เพื่อประชุมงาน การเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุมงานก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมุสลิมตัดสินใจเดินทาง การเลือกสถานที่ประชุมที่มีความสะดวกและสอดคล้องกับศาสนาอิสลาม เช่น การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการประกอบศาสนกิจ เป็นสิ่งที่ช่วยให้พวกเขารู้สึกมั่นใจในสถานที่นั้น ๆ

จากการศึกษาปัจจัยผลักดันเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวมุสลิม และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการพิเศษนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเพื่อตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิม

1.2 แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ในการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิม

แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมุสลิมเลือกที่จะเข้ามา ปัจจัยดึงดูดเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในการเลือกจุดหมายปลายทาง โดยเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิมที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่สอดคล้องกับศาสนา

ทฤษฎีองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดย Dickman (1997) นำเสนอองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยระบุองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้านที่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยว ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions): แหล่งท่องเที่ยวถือเป็นหัวใจสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว อาจเป็นธรรมชาติ เช่น ภูเขา ทะเล หรือวัฒนธรรม เช่น วัด งานประเพณี และพิพิธภัณฑ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับพื้นที่

2. การเข้าถึง (Access) ความสะดวกในการเดินทางมีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สนามบิน และระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities): บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า และบริการสุขภาวะ เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี

4. ที่พัก (Accommodation) ความหลากหลายของที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท หรือโฮมสเตย์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

5. กิจกรรม (Activities) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การดำน้ำ หรือการเข้าร่วมเทศกาล เป็นปัจจัยเสริมสร้างประสบการณ์และความทรงจำที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยช่วยให้นักวางแผนและผู้ประกอบการสามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระยะยาว

2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น เนื่องจากนักท่องเที่ยวมุสลิมมีความต้องการและข้อกำหนดเฉพาะตามหลักศาสนาอิสลาม การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ จะต้องมีความสอดคล้องกับหลักปฏิบัติทางศาสนา เช่น การมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางศาสนา เช่น ห้องละหมาด อาหารฮาลาล และสภาพแวดล้อมที่ปราศจากสิ่งขัดต่อหลักศาสนา Aree (2015) พบว่านักท่องเที่ยวมุสลิมมักเลือกจุดหมายปลายทางที่สามารถตอบสนองการปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างสะดวกสบาย โดยเฉพาะการมีบริการด้านอาหารและที่พักที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฮาลาล

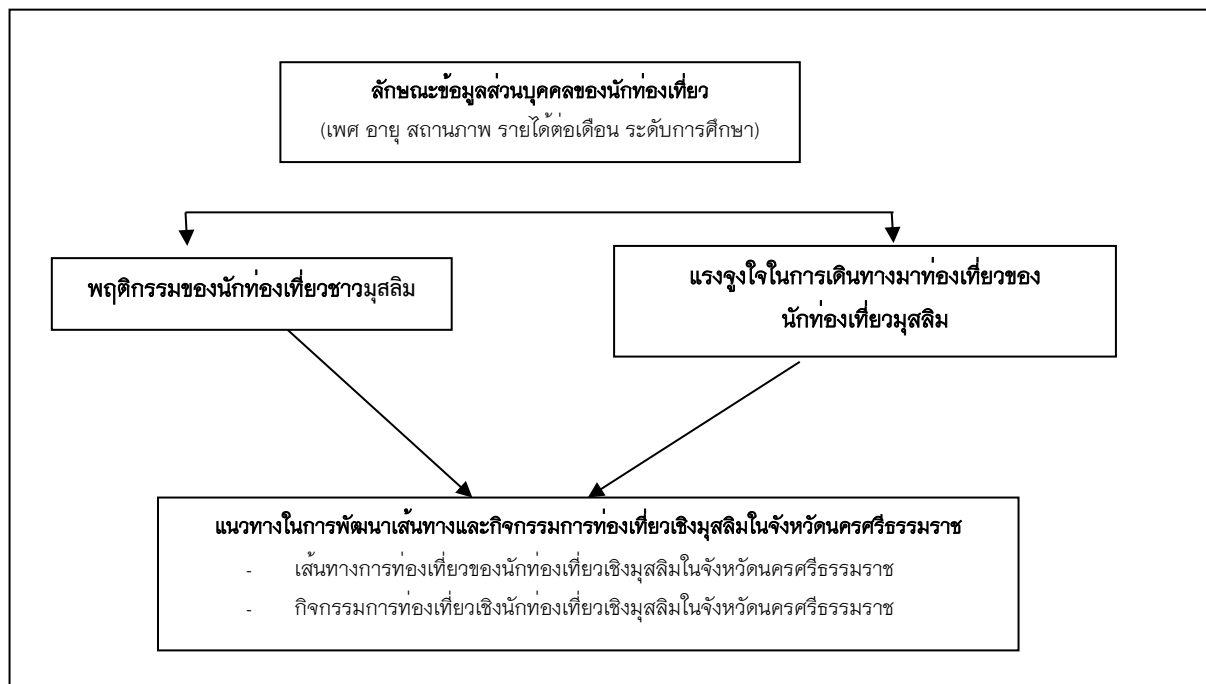
การศึกษาโดย Suksananchanan et al. (2018) ยังชี้ให้เห็นว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมยังครอบคลุมไปถึงการสร้างประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามหลักศาสนา ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความรู้สึกลดภัยในการเดินทางเท่านั้น แต่ยังทำให้นักท่องเที่ยวมุสลิมสามารถสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สร้างความสมดุลระหว่างความสุขและการปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างลงตัว

3. แนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับมุสลิม

การท่องเที่ยวเชิงมุสลิม (Halal Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ออกแบบและให้บริการโดยคำนึงถึงข้อกำหนดทางศาสนาอิสลาม เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมอย่างครบถ้วนตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง โดยให้ความสำคัญกับการบริการที่สอดคล้องกับศาสนา เช่น การมีที่พัก อาหาร และกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา ซึ่งการท่องเที่ยววิถีอิสลามนี้ได้รับความนิยมอย่างมากในหลายประเทศ เช่น มาเลเซียและตุรกี ที่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอย่างครอบคลุมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมุสลิมจากทั่วโลก (Henderson, 2010)

การท่องเที่ยวเชิงมุสลิมจึงไม่เพียงเป็นการนำเสนอสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักศาสนา แต่ยังรวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวมุสลิมและสอดคล้องกับหลักจริยธรรมของศาสนาอิสลาม โดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลที่สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของตลาดการท่องเที่ยวโลก (Hamdy & Eid, 2024)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลการศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวมุสลิมต่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 400 คน ผ่านชุดแบบสอบถามโดยมีทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และมีผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน
2. ศึกษาลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมุสลิม แรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว
3. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช อันประกอบด้วย เส้นทางท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชและ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช
4. การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลา โดยใช้เวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 ถึง กันยายน 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed-method research) ซึ่งรวมการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างถูกเก็บแบบเฉพาะเจาะจง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เริ่มต้นด้วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 5 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมมุสลิม และบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อบัญญัติและข้อพึงปฏิบัติของศาสนาอิสลาม ผลลัพธ์จากการสัมภาษณ์นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณต่อไป เพื่อให้แบบสอบถามครอบคลุมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิม

กลุ่มที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ ในขั้นถัดมา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 2,481,628 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 30,737 คน (Nakhon Si Thammarat Provincial Statistical Office, 2023). การคำนวณขนาดของตัวอย่างใช้สูตร Taro Yamane โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และค่าความคาดเคลื่อนที่ 0.05 ซึ่งทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน (Wanichbancha, 2018)

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ร่วมวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

- การวิเคราะห์เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 400 คน
- การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ: ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

- ผู้ที่ไม่ประสงค์จะให้ข้อมูลหรือไม่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การถอนตัว

- ในกรณีที่ผู้ร่วมวิจัยแสดงความไม่ยินยอมในระหว่างการสอบถามหรือสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะยุติการเก็บข้อมูลทันทีเพื่อเคารพสิทธิและความสมัครใจของผู้ร่วมวิจัย

เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบและทำการแก้ไขปรับปรุงหลังจากให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (construct validity) และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) เพื่อความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ผลอยู่ที่ 0.933 และมีการนำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (try out) กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 กลุ่ม เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Wanichbancha, 2018) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.923 พร้อมทั้งมีการส่งเอกสารให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ก่อนจะมีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลในแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน รวม 42 ข้อ คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวมุสลิม จำนวน 6 ข้อ พฤติกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 8 ข้อ แรงจูงใจ จำนวน 6 ข้อ ปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลัก จำนวน 22 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลถูกดำเนินการอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การวางแผนและศึกษาพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการวางแผนและศึกษาพื้นที่เป้าหมายเพื่อให้แน่ใจว่าการเก็บข้อมูลมีความเหมาะสมและถูกต้อง
2. การประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการติดต่อประสานงานภายในกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
3. การพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือ จัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูล เช่น แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พร้อมนำเครื่องมือดังกล่าวให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ
4. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมตรวจสอบและเก็บคืนเครื่องมือทันทีหลังการใช้งาน
5. การตรวจสอบและเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บได้ ก่อนนำไปวิเคราะห์ต่อไป

กระบวนการนี้ ถูกออกแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้และสนับสนุนผลการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิเคราะห์การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อสรุปแนวโน้มและลักษณะของข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยมุ่งเน้นการแยกประเด็นสำคัญและการตีความอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความเข้าใจในเชิงลึก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้จัดทำในรูปแบบตารางสรุป โดยแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม อาหารและร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิม และการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว

ตารางนี้นำเสนอข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน ซึ่งมาจากหลากหลายบริบท อาทิ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร เจ้าของโฮมสเตย์ เจ้าของกิจการร้านอาหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โรงแรม และเจ้าหน้าที่มัธยมกลาง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้สะท้อนถึงประสบการณ์ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมในพื้นที่ โดยประเด็นดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมุสลิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นหลัก

ผู้ให้สัมภาษณ์	สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม	อาหารและร้านอาหาร	สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับมุสลิม	การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว
คนที่ 1 (เจ้าของร้านอาหารอิสลาม)	- อำเภอชนอมและหมู่บ้านคีรีวง - วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร: ขึ้นชมสถาปัตยกรรมและชื่อของที่ระลึก	- อาหารทะเลเป็นที่นิยม แต่มีปัญหาปะปนเนื้อหมู - แนะนำร้านอาหารอิสลามที่มีมาตรฐานสากล	ไม่ได้ระบุ	- โปรแกรม 2 วัน 1 คืน เหมาะสำหรับครอบครัวหรือกรุ๊ปทัวร์จากชายแดนใต้และมาเลเซีย - ควรใช้บริษัททัวร์ที่เชี่ยวชาญด้านมุสลิม

ผู้ให้ สัมภาษณ์	สถานที่ท่องเที่ยวที่ ได้รับความนิยม	อาหารและ ร้านอาหาร	สิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับ มุสลิม	การจัดโปรแกรม การท่องเที่ยว
คนที่ 2 (เจ้าของ โฮมสเตย์)	- วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหารและ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) เป็นแหล่งยอดนิยม - นักท่องเที่ยว เลือกที่พักใกล้ มัสยิด	- ร้านอาหารที่แยก ภาชนะสำหรับ มุสลิมได้รับความนิยม - ร้านอาหารใน ชุมชนที่มีมาตรฐาน ฮาลาล	- แนะนำที่พักใกล้ มัสยิด	- การเลือกที่พักใกล้ มัสยิดช่วยเพิ่มความ สะดวก
คนที่ 3 (เจ้าของ ร้านอาหาร ท้องถิ่น)	- วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร: จุดเด่นด้าน สถาปัตยกรรม - สุเหร่าหัวทะเล: มีกิจกรรมอาบน้ำ ตักดีลิสท์	- ร้านอาหารมุสลิม ในเขตท่าศาลาเป็นที่ นิยม - ควรเพิ่มสิ่ง อำนวยความสะดวก เช่น ห้องละหมาด	ไม่ได้ระบุ	ไม่ได้ระบุ
คนที่ 4 (เจ้าหน้าที่ โรงแรม)	- หมู่บ้านคีรีวง อำเภอขนอม และ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่)	- โรงแรมควร ให้บริการอาหารฮา ลาล	- โรงแรมควรมีชุด ละหมาด ผ้ารอง ละหมาด แลป้าย บอกทิศกิบลัต - แนะนำให้เพิ่ม ห้องละหมาดใน สถานที่ท่องเที่ยว	ไม่ได้ระบุ
คนที่ 5 (เจ้าหน้าที่ มัสยิด กลาง)	- มัสยิดกลาง: ศูนย์กลางการ ประกอบศาสนกิจ - สถานที่ ธรรมชาติ เช่น ทะเล น้ำตก และ ภูเขา	- มัสยิด หอง ละหมาด และ ร้านอาหารอิสลาม ในพื้นที่มี ความสำคัญ	- เน้นการมีมัสยิด หองละหมาด และ ร้านอาหารอิสลาม ในพื้นที่	ไม่ได้ระบุ

จากตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นถึงข้อมูลที่สำคัญในประเด็นต่าง ๆ จากมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และวัดเจติย (ไอ้ไข่) รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างหมู่บ้านคีรีวงและอำเภอชนอม เป็นจุดหมายที่นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสนใจ แม้สถานที่บางแห่งไม่ได้เน้นการปฏิบัติศาสนกิจ แต่กลับตอบสนองความต้องการในแง่การชื่นชมวัฒนธรรมและธรรมชาติ
2. อาหารและร้านอาหาร อาหารทะเลเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวมุสลิม แต่ประเด็นด้านความสะดวกและการปะปนของเนื้อหมูยังคงเป็นข้อกังวลสำคัญ ผู้ให้สัมภาษณ์เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนามาตรฐานฮาลาลและการแยกภาชนะที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้
3. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับมุสลิม สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องละหมาด ชุตละหมาด และป้ายบอกทิศกิบลัต ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและความมั่นใจให้นักท่องเที่ยว ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนแนะนำให้สถานที่ท่องเที่ยวและโรงแรมในพื้นที่จัดเตรียมสิ่งเหล่านี้เพื่อยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยว
4. การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว การจัดโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิม เช่น โปรแกรม 2 วัน 1 คืน หรือการเดินทางแบบครอบครัวและกรุ๊ปทัวร์จากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ถือเป็นกลยุทธ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ดี นอกจากนี้ การใช้บริษัททัวร์ที่มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวมุสลิมยังเป็นสิ่งที่ได้รับการแนะนำอย่างชัดเจน

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 มีสถานภาพโสด จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/ห้างร้าน จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 และส่วนใหญ่มิรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5

2. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม

นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เคยมาท่องเที่ยวจำนวน 1 ครั้ง จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถส่วนตัว จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 มีผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวคือ ครอบครัว/ภรรยา/สามี/คู่รัก

จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 2 วัน จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 มีช่วงเวลาในการเดินทางวันเสาร์ - อาทิตย์ จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 และส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว 2,001 - 3,000 บาท จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3

3. แรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 แรงจูงใจด้านปัจจัยหลักของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม

พบว่านักท่องเที่ยวชาวมุสลิมมีระดับความคิดเห็นในความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยหลักของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยหลัก ดังนี้ ต้องการสัมผัสบรรยากาศของธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) รองลงมาคือ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) ตามด้วยเพื่อประชุมงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) เพื่อติดต่อธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) เพื่อการหาประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้ ศึกษา สืบค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) และต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.11$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลวิจัยระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยหลักของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยหลักของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความสำคัญ
1. ต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน	4.11	0.416	มากที่สุด
2. ต้องการสัมผัสบรรยากาศของธรรมชาติ	4.72	0.466	มากที่สุด
3. เพื่อการหาประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้ ศึกษา สืบค้นหาข้อมูล	4.21	0.465	มากที่สุด
4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน	4.65	0.497	มากที่สุด
5. เพื่อติดต่อธุรกิจ	4.42	0.565	มากที่สุด
6. เพื่อประชุมงาน	4.59	0.560	มากที่สุด
รวม	4.45	0.495	มากที่สุด

3.2 แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม

พบว่านักท่องเที่ยวชาวมุสลิมมีระดับความคิดเห็นในความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูด (องค์ประกอบการท่องเที่ยว) ของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด นครศรีธรรมราช ในภาพรวมรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูด ดังนี้ ด้านร้านอาหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ด้านบุคลากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) ตามด้วย ด้านสถานที่พักผ่อน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และด้านแหล่งท่องเที่ยว/สถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลวิจัยระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูด (องค์ประกอบการท่องเที่ยว) ของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม

ระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูด (องค์ประกอบการท่องเที่ยว) ของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับความสำคัญ
1. ด้านสถานที่พักผ่อน	4.50	0.223	มากที่สุด
2. ด้านร้านอาหาร	4.58	0.208	มากที่สุด
3. ด้านแหล่งท่องเที่ยว/สถานที่ท่องเที่ยว	4.49	0.190	มากที่สุด
4. ด้านบุคลากรการท่องเที่ยว	4.54	0.293	มากที่สุด
รวม	4.53	0.229	มากที่สุด

4. เส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่าเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถจัดเป็นทริป 2 วัน 1 คืน โดยมีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น ปัตตานี หรือประเทศมาเลเซีย นิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวพร้อมครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อนเพื่อการพักผ่อนและเยี่ยมเยียนญาติ โดยมีจุดท่องเที่ยวสำคัญที่นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสนใจได้แก่

- วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรม นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมนิยมเข้าชมและเลือกซื้อของที่ระลึกจากร้านค้าภายในบริเวณวัด ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการโดยผู้ประกอบการมุสลิม ทำให้สามารถมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าได้

- วัดไพศาลสถิตและวัดหลวงพ่อบางแดง สถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวมุสลิมสามารถเยี่ยมชมและสัมผัสบรรยากาศของความเป็นมิตรและเรียบง่าย
- มัสยิดหัวทะเล สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญสำหรับการแวะพักและปฏิบัติศาสนกิจ โดยตั้งอยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวอื่น เช่น สุสานหินงอกและจุดแก่นซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถปฏิบัติตามประเพณีศรัทธาได้
- จุดหมายที่นิยมตามกระแส เช่น วัดเจดีย์ (ไอซ์) และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอำเภอขนอม นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านคีรีวงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเป็นจุดพักผ่อนที่ได้รับความนิยมในบรรยากาศของธรรมชาติและวิถีชีวิตที่สะอาด ปราศจากอบายมุข

5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมอิสลาม โดยมีการเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม และการพักผ่อนในแหล่งธรรมชาติ ดังนี้

- การเยี่ยมชมสถานที่ทางวัฒนธรรมและศาสนา กิจกรรมหลักคือการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อความเรียบง่ายและการได้ชื่นชมสถาปัตยกรรมโบราณ อีกทั้งยังเลือกซื้อของที่ระลึกที่ผ่านการคัดสรรจากผู้ประกอบการมุสลิมในท้องถิ่น
- การพักผ่อนที่หมู่บ้านคีรีวง นักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับธรรมชาติอันสดชื่นของหมู่บ้านคีรีวง โดยเน้นกิจกรรมที่ใกล้ชิดธรรมชาติ เช่น เดินชมวิว ถ่ายภาพ และการพักผ่อนคลายในบรรยากาศที่ปลอดภัยสำหรับครอบครัว
- การเลือกที่พักและอาหารตามมาตรฐานฮาลาล นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่พักที่มีมาตรฐานฮาลาล เช่น โรงแรมที่มีสัญลักษณ์บอกทิศทางละหมาด มีชุดละหมาดให้บริการ และอยู่ใกล้มัสยิด เช่น โรงแรมราติโน เรสซิเด้น และทวินโลดส์ สำหรับร้านอาหาร นักท่องเที่ยวยังให้ความสำคัญกับความสะอาดและการแยกส่วนของอุปกรณ์ที่ใช้ปรุงอาหาร โดยเฉพาะอาหารที่ไม่มีส่วนประกอบจากเนื้อหมู

ประโยชน์ที่ได้รับ

งานวิจัยนี้มีประโยชน์สำคัญหลายประการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ดังนี้

1. การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยวมุสลิม งานวิจัยนี้ช่วยให้ภาครัฐและภาคเอกชนได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิม ทำให้สามารถวางแผนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศาสนาอิสลามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในท้องถิ่น การพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นจุดหมายปลายทางที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมุสลิมจะช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น อันเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับจังหวัด

3. การอนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การศึกษาในครั้งนี่ยังสนับสนุนการออกแบบเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้สามารถรักษาและเผยแพร่เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของนครศรีธรรมราชได้อย่างยั่งยืน

4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับหลักสากล งานวิจัยนี้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความจำเป็นในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักสากล เช่น ร้านอาหารและที่พักที่ได้รับการรับรอง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับหลักศาสนาในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้การจัดสรรทรัพยากรมีความคุ้มค่าและตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

5. เสริมสร้างชื่อเสียงประเทศไทยในฐานะจุดหมายการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีแหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวมุสลิมโดยเฉพาะจะช่วยให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในฐานะจุดหมายที่เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวจากหลากหลายกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป และอภิปรายผล

สรุป

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องและความเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในทุกประเด็นที่สำคัญ โดยสะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวข้องกับความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และการสนับสนุนให้สามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.5 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.7 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 47.2 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 31.8 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/ห้างร้าน คิดเป็นร้อยละ 25.5 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.5

2. นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เคยมาท่องเที่ยวจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 59.3 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 79.0 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 74.0 ส่วนใหญ่ มีผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวคือ ครอบครัว/ภรรยา/สามี/คู่รัก คิดเป็น

ร้อยละ 71.2 ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 2 วัน คิดเป็นร้อยละ 80.5 ส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเดินทางวันเสาร์ – อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 66.5 ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว 2,001 – 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.3 ส่วนใหญ่เลือกทั้งที่ให้บริการศาลาลเต็มรูปแบบและให้บริการศาลาลไม่เต็มรูปแบบหรือให้บริการศาลาลเฉพาะพื้นที่บางส่วน คิดเป็นร้อยละ 84.5

3. เส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสามารถกำหนดโปรแกรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวได้เป็น 2 วัน 1 คืน เช่น นักท่องเที่ยวจากจังหวัดปัตตานีหรือนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวโดยวิธีการขับรถส่วนตัวมาแบบเป็นกรุ๊ปทัวร์เป็นครอบครัวเพื่อมาเยี่ยมญาติ มีการแวะพักรับประทานอาหาร ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมจะให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ คือ ชื่อร้านที่เจ้าของเป็นมุสลิม ป้ายหน้าร้านมีชื่อบ่งบอกชัดเจน พนักงานคลุมฮิญาบสุภาพเรียบร้อย ในส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมส่วนใหญ่ไม่ได้จำกัดในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาพักผ่อนแบบครอบครัว มาเยี่ยมญาติ ไปสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเยี่ยมชมความสวยงามและดูสถาปัตยกรรมต่าง ๆ หากพูดถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เดินทางมาจากสามจังหวัดภาคใต้ก็จะเริ่มต้นวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อมาดูความสวยงามมาซื้อของที่ระลึก โดยแม่ค้าที่ขายของที่ระลึกภายในวัดพระธาตุส่วนใหญ่ก็เป็นชาวมุสลิม นอกจากนี้ยังนิยมไปเยี่ยมชมวัดไพศาลสถิต วัดหลวงพ่อบางแดง เที้ยวมัสยิด หัวทะเลซึ่งตั้งอยู่หลังทุ่งท่าลาด มีกิจกรรมแก่นที่สุสานหินงอก มีกิจกรรมการบนบานด้วยการถวายแพะ หรือข้าวเหนียวหัวเหลือง เมื่อขอพรและได้ผลสมความตั้งใจ นอกจากนี้ก็ยังเป็นนักท่องเที่ยวตามกระแส เช่น ไปเยี่ยมชมวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) หรือมีจุดหมายไปท่องเที่ยวทะเล หรือชมธรรมชาติต่างๆของจังหวัดนครศรีธรรมราช หากมาเที่ยว นครศรีธรรมราชช่วงนี้ก็จะไปเที่ยวที่อำเภอขนอม ไปพักที่โยธกา หรือไปท่องเที่ยวที่หมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา สถานที่ท่องเที่ยว จะต้องไม่มีแหล่งมั่วสุม ไม่มีสุนัข ไม่มีสุราหรืออบายมุข หรือมีวัตถุดิบหรือส่วนผสมจากเนื้อหมู หรือมีการแต่งตัวที่ไม่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยว

ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม สำหรับการตัดสินใจการเลือกที่พักหรือที่ท่องเที่ยวนิยมอยู่ใกล้มัสยิดมีที่ละหมาดในชุมชน ที่พักมีชาวมุสลิมเป็นเจ้าของหรือเป็นพนักงาน มีการให้ความสำคัญกับมาตรฐานศาลาล ควรจะมีผ้าตะละโงง(ชุดละหมาด) ควรมีการเตรียมผ้าสะโหร่งไว้ในห้องพัก และสัญลักษณ์ชี้ไปทางทิศตะวันตกเพื่อความสะดวกในการทำการละหมาด หากต้องการพักผ่อนแถวในเมืองก็นำโรงแรมราตินา เรสซิเด้น หรือโรงแรมทวินโลดส์

สำหรับอาหารนั้นต้องมีเครื่องหมายและความเป็นฮาลาล การที่คนมุสลิมเป็นคนเตรียมและปรุงอาหาร โดยไม่จำเป็นต้อง 100% เต็ม แต่เน้นความเป็นนายัดหรือความสะอาด แต่ส่วนใหญ่ว่านอาหารก็มักจะมีอาหารประเภทซีฟู้ดแต่สิ่งๆที่คำนึง คือ ภาชนะที่ใส่อาหารนั้นไม่สะอาดเพราะร้านอาหารบางร้านก็มีเมนูที่มีหมูเป็นส่วนประกอบประกอบอยู่ด้วยทำให้ไม่สะอาดหากชาวมุสลิมต้องรับประทานอาหารในร้านเหล่านี้ บางร้านก็ใส่อาหารแบบโจ่งแจ่งเกิดไปปะปนระหว่างอาหารทะเลและ

เมนูทั่วไปที่มีเนื้อหมูเป็นส่วนประกอบทำให้เมื่อนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมเห็นแล้วก็รู้สึกไม่สบายใจเพราะเลี้ยงไม่ได้ ดังนั้นภาชนะที่นำมาอาหาร ใส่เครื่องปรุง หรืออุปกรณ์เครื่องครัวทุกอย่างจะต้องจัดแยกเป็นสัดส่วนไม่ใช่ปะปนกับอาหารอื่น ๆ ไม่มีสิ่งปนเปื้อนในภาชนะ ล้างน้ำครบ 3 ครั้ง บางร้านหากเป็นฮาลาลแบบเคร่งครัดจะฆ่าไก่เอง ในการประกอบอาหารแต่ละครั้งไก่ต้องเป็นไก่จากโรงฆ่าสัตว์ที่มุสลิมเป็นคนทำผ่านพิธีกรรม การผ่านมาตรฐานฮาลาลก็เหมือนการผ่าน อย. โดยสิ่งสำคัญที่สุดคือความสะอาดและจิตสำนึกของคนทำอาหาร นอกจากนี้ควรมีสถานที่สำหรับการทำการละหมาด เพราะเมื่อทานอาหารเที่ยงหรือถึงเวลาสำหรับการละหมาด

อภิปรายผล

1. ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมส่วนใหญ่เดินทางมายังจังหวัดนครศรีธรรมราชเพียง 1 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2 วัน ซึ่งมักเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ พร้อมผู้ร่วมเดินทางที่เป็นครอบครัว คู่รัก หรือคนใกล้ชิด การเดินทางโดยรถส่วนตัวเป็นวิธีที่นิยมที่สุด เนื่องจากความสะดวกและความยืดหยุ่นในการเดินทางระหว่างจุดหมายต่าง ๆ การใช้เวลาท่องเที่ยวลักษณะนี้สะท้อนถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวที่มีความสำคัญในกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิม พฤติกรรมนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nantanakorn และ Chansuri (2021) และ Sangkaduang และ Rungruang (2017) ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวมักเดินทางร่วมกับกลุ่มครอบครัวหรือเพื่อน และใช้เวลาท่องเที่ยวในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่เหมาะกับวันหยุดประจำสัปดาห์ นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ 2,001 – 3,000 บาท แสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้จ่ายที่ประหยัดแต่ยังคงให้ความสำคัญกับประสบการณ์คุณภาพ เช่น การเลือกที่พักและร้านอาหารที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิม พฤติกรรมดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความสะดวก ความปลอดภัย และความส่วนตัว ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสำคัญ การเดินทางโดยรถส่วนตัวช่วยลดข้อกังวลในเรื่องการชำระระบบขนส่งสาธารณะที่อาจไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา เช่น การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการปฏิบัติศาสนกิจ

การเลือกเดินทางกับครอบครัวหรือคู่รักยังเน้นถึงบทบาทของครอบครัวในชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยวมุสลิม ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนในศาสนาอิสลามที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในครอบครัว การท่องเที่ยวจึงไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมพักผ่อน แต่ยังเป็นวิธีเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผลลัพธ์นี้สามารถชี้แนะหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในการพัฒนาแพ็คเกจท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวครอบครัว เช่น เส้นทางที่ไม่ซับซ้อนและเน้นความสะดวก รวมถึงการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น จุดจอดรถที่เพียงพอ ที่พักที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มครอบครัว และร้านอาหารที่เน้นความสะอาดและเมนูอาหารที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ การวิเคราะห์พฤติกรรมการเดินทางลักษณะนี้ยังสามารถสนับสนุนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณค่า

(value-based tourism) ที่เน้นการให้ประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการและวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวมุสลิมอย่างแท้จริง

2. ด้านความต้องการและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิม

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมุสลิมส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดทางศาสนาในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว แต่มีความต้องการที่ชัดเจนในเรื่องความสะดวก ความปลอดภัย และการไม่มีอบายมุข ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างวิถีชีวิตประจำวันตามหลักศาสนาอิสลามกับความคาดหวังในการท่องเที่ยว การหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา เช่น สถานที่ที่มีแอลกอฮอล์ สุนัข หรืออาหารที่ไม่ได้มาตรฐานตามหลักศาสนา แสดงให้เห็นว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมไม่ได้จำกัดเพียงการปฏิบัติศาสนกิจแต่ยังครอบคลุมถึงความรู้สึกปลอดภัยและความมั่นใจในสิ่งแวดล้อมระหว่างการเดินทาง

นอกจากนี้ยังพบว่าจุดมุ่งหมายหลักในการเดินทาง เช่น การพักผ่อน เยี่ยมญาติ และเยี่ยมชมสถานที่ที่มีความสวยงามทางสถาปัตยกรรม อย่างวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และมัสยิดหัวทะเล ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมุสลิมมีความสนใจในความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น หรือสถานที่ที่สะท้อนถึงความศรัทธาทางศาสนา ในอีกแง่หนึ่ง การท่องเที่ยวตามกระแสนิยม เช่น วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) และสถานที่ธรรมชาติอย่างหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา บ่งบอกถึงความยืดหยุ่นในการเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวมุสลิม ซึ่งแสดงถึงแรงจูงใจในการสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในวงกว้าง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Hamdy & Eid (2024) ที่ระบุว่านักท่องเที่ยวมุสลิมนิยมการท่องเที่ยวในสามรูปแบบหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ เช่นเดียวกับงานของ Kludkaew และ Prakobkit (2019) ที่เน้นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต และภูมิปัญญาในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมุสลิมไม่ได้มองหาเพียงความสะดวกสบายหรือความปลอดภัย แต่ยังคงคาดหวังประสบการณ์ที่มีความหมายและสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของพวกเขา การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงไม่ควรจำกัดอยู่กับการปรับปรุงมาตรฐานฮาลาลเท่านั้น แต่ควรรวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวมุสลิม เพื่อเพิ่มความดึงดูดใจและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิม หน่วยงานท่องเที่ยวควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีทั้งความสะดวกและประสบการณ์ที่ตอบสนองความสนใจ เช่น การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การพัฒนาที่พัก ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวมุสลิม รวมถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยและสอดคล้องกับศาสนาให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานฮาลาลในแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานท้องถิ่นควรดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการรับรองฮาลาล เพื่อกำหนดมาตรฐานในที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามอย่างครบถ้วน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมและส่งเสริมให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่รู้จักในฐานะจุดหมายปลายทางที่รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี

2. ส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรการท่องเที่ยว ภาครัฐและภาคเอกชนควรจัดอบรมพนักงานและผู้ประกอบการที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวมุสลิม เพื่อให้เข้าใจและสามารถให้บริการที่ตอบสนองความต้องการพิเศษของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลายและครอบคลุมความต้องการเฉพาะกลุ่ม ควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น มัสยิดและสถานที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิมได้ในจังหวัดเดียว

4. การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวมุสลิม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้สื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นมิตรกับชาวมุสลิม รวมถึงการใช้แคมเปญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากประเทศมุสลิม เช่น มาเลเซียและอินโดนีเซีย ที่มีประชากรมุสลิมเป็นส่วนใหญ่

5. การวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมในประเทศไทย ควรสนับสนุนการวิจัยเพิ่มเติมที่เจาะลึกพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมจากหลากหลายประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตอบสนองความต้องการในลักษณะที่ครอบคลุมและเหมาะสมยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนงานวิจัยประจำปีงบประมาณ 2564 จากคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และได้ดำเนินการขออนุญาต ตรวจสอบจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการ โดยการพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย รหัสโครงการ 2565.1706-023 และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากนักท่องเที่ยว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

บรรณานุกรม

- Adinugraha, H. H., Nasarruddin, R. B., Andean, R., & Shulthoni, M. (2023). Halal tourism in Malaysia: Its development and strategy. *Social Sciences and Education Research Review*, 1(1), 93–98. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8151093>
- Aree, S. (2015). Halal tourism: Opportunities for Thailand in the ASEAN economic community. *Rangsit University Journal of Liberal Arts*. 1(18), 1–17. <https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/jla/article/view/245/167> [in Thai]
- Cohen, S. A., Prayag, G., & Moital, M. (2014). Consumer behaviour in tourism: Concepts, influences and opportunities. *Current Issues in Tourism*, 17(10), 872–909. <https://doi.org/10.1080/13683500.2013.850064>
- CrescentRating. (2021). *Welcome to the global Muslim travel index 2024*. <https://www.crescentrating.com/reports/global-Muslim-travel-index-2024.html>
- Dickman, S. (1997). *Tourism: An introductory text* (3rd ed.). Hodder Education.
- Hamdy, A., & Eid, R. (2024). Muslim-friendly tourist destination image in travel and hospitality industry: Conceptualization and scale development. *International Journal of Intercultural Relations*, 102, 102043. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2024.102043>
- Hassani, A., & Moghavvemi, S. (2020). Muslims' travel motivations and travel preferences. *Journal of Islamic Marketing*, 11(2), 344–367. doi:10.1108/JIMA-11-2018-0215

- Henderson, J. C. (2010). Chapter 6 Islam and tourism. In N. Scott & J. Jafari (Eds.), *Tourism in the Muslim world* (Vol. 2, pp. 75–89). [https://doi.org/10.1108/S2042-1443\(2010\)0000002009](https://doi.org/10.1108/S2042-1443(2010)0000002009)
- Henderson, J. C. (2016). Halal food, certification and halal tourism: Insights from Malaysia and Singapore. *Tourism Management Perspectives*, 19, 160–164. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2015.12.006>
- Kladkaew, N., & Parkobkit, S. (2019). Developing Thailand as a creative tourism hub for Muslim tourists in ASEAN: Case study Phuket Province. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 1(1), 50–70. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSTD/article/view/254093> [In Thai]
- Mahmasari, M., Rahman, M. D. M., Bangsawan, S., & Mohd Shahril, A. (2020). Muslim friendly facilities of the Indonesian hotel industry: A smart tourism approach. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 25(2), 190–201. <https://produccioncientificaluz.org/index.php/utopia/article/view/32102/33550>
- Nakhon Si Thammarat Provincial Statistical Office. (2023). *Nakhon Si Thammarat Provincial statistical report 2023*. <https://nksitham.nso.go.th/reports-publications/provincial-statistics-report/รายงานสถิติจังหวัด-พ-ศ-2566.html> [in Thai]
- Nantanakorn, P., & Jansuri, A. (2021). Tourist behavior and tourist opinions towards arts tourism on creative tourism concept of Ratchaburi Province. *Journal of Liberal Arts and Management Science Kasetsart University*, 8(1), 102–112. <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/jlams/article/view/215> [in Thai]
- Saengsukha, Y., & Lertphuttharak, S. (2021). Strategic marketing development guidelines for Muslim tourists from ASEAN countries in the upper southern region. *Journal of Humanities and Social Sciences Research Promotion Network*, 4(2), 1–20. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsrnj/article/download/251849/170137> [in Thai]
- Sangkaduang, T., & Rungruang, J. (2017). Muslim tourists' perception of service quality in Halal tourism management in Krabi and Phuket Provinces. *Academic Journal of the Faculty of*

Humanities and Social Sciences, 13(1), 135–168. [https://so03.tci-](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/97664)

[thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/97664](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/97664) [in Thai]

Suksananchanan, W., Prabrat, S., Chusri, W., Wangthong, S., & Sutthiprasit, P. (2018). A study on the potential of halal tourism resources in the lower Songkhla Lake area for Muslim tourists. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 13(38), 31–46. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/download/105709/109235> [in Thai]

Thaothampitak, W., & Wongsuwatt, S. (2023). Muslim friendly tourism needs that influence Muslim tourists' travel intention to non-Muslim tourism destinations. *Journal of Logistics and Supply Chain College*, 9(2), 66–80. DOI: <https://doi.org/10.53848/jlsc.v9i2.262793> [in Thai]

Wanichbancha, K. (2018). *Using SPSS for Windows in data analysis*. Bangkok: Chulalongkorn University Book Center.

Yindee, S. (2019). *Motivations influencing Muslim tourists from ASEAN countries in Halal tourism in Bangkok* [Master' thesis]. Dhurakij Pundit University. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Saraphorn.Yin.pdf> [in Thai]

Yodhasmutr, C., Dhamabuttra, P., Wongmonta, S., & Pongponrat, K. (2022). Potential for halal tourism development through Muslim tourist market in Bangkok, Thailand. *Southeast Bangkok Journal (Humanities and Social Sciences)*, 8(2), 1–20. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SB_Journal/article/download/256089/176246/993050 [in Thai]

Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: a structural model. *Tourism Management*, 26(1), 45–56. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.08.016>